

202102351

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De Minister-President
Minister van Algemene Zaken
Postbus 20001
2500 EA DEN HAAG

**Financieel-Economische
Zaken**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
30164278

Uw brief van
PM

Uw referentie
PM

Bijlagen
2

Datum

Geachte heer Rutte,

Op 26 oktober verzocht de informateur u in een brief met kenmerk 202102334 een informatieverzoek aan de minister van OCW en de minister voor BVOM te sturen. Dit verzoek betrof informatie over de besteding en juridische vastlegging van het Nationaal Programma Onderwijs en over de effectiviteit van het bindend studieadvies in het mbo. In de bijlage vindt u de verzochte informatie. Specifiek op het punt ten aanzien van de middelen voor het Nationaal Programma Onderwijs voor het schooljaar 2022/2023 heeft het ministerie van Financiën een andere lezing van de gemaakte afspraak. In het bijgevoegde antwoord baseren wij ons op de besluitvorming in het kabinet waar dit punt expliciet benoemd is.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

De minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Arie Slob

Vraag: in hoeverre zijn de middelen voor het Nationaal Programma Onderwijs aangewend danwel juridisch vastgelegd en waar zijn deze middelen aan besteed?

Antwoord:

Kern

In totaal is er € 8,7 miljard meerjarig beschikbaar gesteld voor het Nationaal Programma Onderwijs¹. Dit budget is opgebouwd op basis van een pakket aan maatregelen in alle onderwijssectoren en de sector wetenschap. Binnen het funderend onderwijs zijn er maatregelen genomen gericht op de korte termijn (2^e helft schooljaar 2020/2021) en op de middellange termijn (schooljaren 2021/2022 en 2022/2023). In totaal gaat het om € 5,8 miljard voor het funderend onderwijs. In het mbo en hoger onderwijs (inclusief wetenschappelijk onderzoek) zijn maatregelen genomen gericht op instellingen voor kalenderjaar 2021 en 2022 en gericht op studenten lopend tot 2027, voor in totaal € 2,9 miljard.

In bijgevoegde Excel zijn alle budgetten per onderwijssector weergegeven. Tevens biedt het overzicht inzicht in hetgeen reeds gerealiseerd en juridisch verplicht is, alsmede het niet-juridisch verplichte deel. In onderstaande tabel is een totaaloverzicht gegeven.

Samenvattende tabel in miljoenen euro's	Budget
Gerealiseerd of in uitvoering in 2021	3.135
Juridisch verplicht	3.116
Niet juridisch verplicht, wel indicatief toegezegd	2.436
Totaal NP Onderwijs	8.687

Toelichting

De middelen voor het Nationaal Programma Onderwijs zijn allemaal begroot met een doel en onderliggende maatregelen. De maatregelen zijn in verschillende stadia van uitvoering. Daarbij is bewust ruimte gelaten om (binnen het funderend onderwijs) de inzet en verdeling van middelen richting het tweede schooljaar te herijken op basis van de meest recente inzichten. In het bijgevoegde Exceloverzicht zijn alle maatregelen uiteengezet en ingedeeld naar categorieën van de mate waarin deze juridisch vastgelegd zijn. Daarbij zijn drie categorieën onderscheiden:

1. Gerealiseerd en in uitvoering in 2021

Alle maatregelen die in kalenderjaar 2021 vallen zijn op dit moment grotendeels al gerealiseerde uitgaven en worden de komende weken nog uitgevoerd. Het is niet mogelijk de middelen in 2021 nog ergens anders voor in te zetten. Aan het einde van het jaar is mogelijk een klein deel van het beschikbaar budget niet gerealiseerd en nog niet verplicht. Dit gaat vermoedelijk om een relatief laag bedrag ten opzichte van de totale uitgaven. In het bovenstaande en bijgevoegde overzicht is geen rekening gehouden met mogelijke onderuitputting in 2021.

¹ Het totale beschikbare bedrag voor het NP Onderwijs is circa € 165 miljoen hoger dan de in februari 2021 gecommuniceerde € 8,5 miljard. Dit is het gevolg van de dekking voor SF-maatregelen uit het NP Onderwijs, waar bij VJN over besloten is (van de benodigde € 245 miljoen is circa € 105 miljoen specifiek gedekt op de OCW-begroting, € 72 miljoen is gedekt met onderuitputting binnen het NP Onderwijs en circa € 70 miljoen is gedekt met extra budget van buiten de plafonds, conform amendement op de 1^e supp van lid Weyenberg c.s.).

2. Juridisch verplicht

Bij budgetten die in deze categorie vallen gaat het om regelingen, beschikkingen of bekostigingsbrieven die reeds gepubliceerd/verzonden zijn of de komende weken worden gepubliceerd/verzonden.

Funderend onderwijs:

Alle maatregelen in het schooljaar 2021/2022 zijn reeds vastgelegd in ministeriële regelingen.

Betalingen aan gemeenten (po, vo, mbo)

Zowel in het funderend onderwijs, als in het mbo is binnen het NP Onderwijs een aantal maatregelen genomen die via gemeenten wordt uitgevoerd en waarvoor het budget dus ook aan gemeenten wordt betaald. Over deze maatregelen heeft afstemming met de gemeenten plaatsgevonden en de gemeenten zijn dit jaar per brief over maatregelen geïnformeerd. De komende weken wordt daar vervolg op gegeven met het publiceren van regelingen voor de specifieke uitkeringen en in de decembercirculaire van het gemeentefonds. Op dat moment zijn de betalingen aan de gemeenten verplicht te noemen.

Mbo en hoger onderwijs (inclusief wetenschappelijk onderzoek)

De middelen in het mbo en ho (inclusief wetenschappelijk onderzoek) zijn volledig juridisch verplicht voor zowel 2021 en 2022. De middelen die via bekostiging naar instellingen in het mbo en ho gaan, zijn onderdeel van de reeds verzonden bekostigingsbeschikkingen voor de kalenderjaren 2021 en 2022.

In het mbo en ho is daarnaast in 2021 en 2022 een aantal subsidieregelingen naar onderwijsinstellingen, bedrijven en gemeenten gepubliceerd en daarmee juridisch verplicht.

Regelingen voor studenten (studiefinanciering)

De tegemoetkomingen waarop studenten aanspraak maken, zijn ofwel uitgekeerd of toegekend (OV-recht) of zullen nog de komende maanden worden toegekend (mits studenten aan de voorwaarden voldoen). Daadwerkelijke realisatie van deze maatregelen gebeurt na de laatste maand van het normale recht, waardoor de budgettaire gevolgen doorlopen tot 2027.

3. Niet juridisch verplicht, wel indicatief toegezegd

Voor het overige deel van de middelen is reeds aangekondigd dat hier budget voor beschikbaar is en zijn bijv. scholen geïnformeerd over een inschatting van het budget waarop zij kunnen rekenen of zijn studenten geïnformeerd over de maatregelen waar zij gebruik van kunnen maken.

Funderend onderwijs

Voor de meeste maatregelen geldt dat scholen een inschatting hebben gekregen voor wat ze in het schooljaar 2022/2023 kunnen verwachten. Scholen houden hier rekening mee en zijn gevraagd concrete bestedingsplannen te maken voor de gehele looptijd van het NP Onderwijs. Op grond van deze inschatting zijn scholen (deels) zelf al wel juridische verplichtingen aangegaan. OCW krijgt ook terugkoppeling van scholen die voor twee jaar personeel hebben aangenomen. Het gaat onder andere om de toezegging dat de arbeidsmarkttoelage geldt voor beide schooljaren. Ook heeft het kabinet in mei besloten dat scholen voor het schooljaar 2022/2023 per leerling naar verwachting minimaal €500 ontvangen (de middelen hiertoe staan op de OCW-begroting, artikel 91 onverdeeld). Deze € 500 is als indicatief bedrag aan scholen gecommuniceerd. Daarnaast is dit bedrag als inschatting genoemd in de Kamerbrief² van 21 mei 2021.

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/05/21/nadere-uitwerking-nationaal-programma-onderwijs>

Bijdrage gemeenten GKA (mbo)

Binnen het mbo is een maatregel genomen gericht op de Gelijke Kansen Alliantie die via de gemeenten wordt uitgevoerd. Deze maatregelen zijn met de gemeenten afgestemd en zij zijn over de maatregelen en het bijbehorende budget geïnformeerd. In de loop van 2022 staat de verstrekking van de beschikkingen aan de gemeenten gepland voor het jaar 2022.

Regeling praktijkleren

De budgetten in 2022 voor de subsidieregelingen praktijkleren zijn op dit moment nog niet volledig juridisch verplicht. Deze regeling biedt bedrijven een bijdrage voor de kosten van het aanbieden van een leerwerkplek (Beroepsbegeleidende Leerweg). De subsidieplafonds van deze regeling worden regulier in juni 2022 aan de bedrijven bekend gemaakt. In de regeling over 2021 is wel aan de bedrijven aangegeven dat de budgetplafonds ook voor 2022 worden opgehoogd. Het is mogelijk om dit budget anders in te zetten. Dit heeft wel als gevolg dat bedrijven een lagere bijdrage per leerwerkplek krijgen dan in 2021 en dan waar zij nu vanuit gaan, dit kan van invloed zijn op het aantal leerwerkplekken dat wordt aangeboden.

Onderzoek, uitvoering, monitoring, evaluatie, apparaat

Er is budget begroot voor onderzoek, uitvoeringskosten, monitoring en apparaatskosten. Voor een deel van deze middelen zijn in 2021 al uitgaven gedaan, voor een deel zijn (meerjarige) verplichtingen aangegaan (deze delen horen bij de voorgaande twee categorieën). In theorie is het mogelijk om een klein deel van dit geld alternatief in te zetten (vandaar onder de derde categorie benoemd), als per direct het Nationaal Programma wordt stopgezet voor zover nog niet juridisch verplicht of als wordt besloten dat er op het programma geen onderbouwing door onderzoek of monitoring en verantwoording hoeft plaats te vinden (ca. €25 mln.).

Aanvullende post middelen tbv funderend onderwijs

Voor het funderend onderwijs is voor het schooljaar 2022/2023, in aanvulling op de overige middelen die reeds op de OCW-begroting staan (waaronder de € 500 per leerling voor scholen), budget op de aanvullende post (AP) gereserveerd voor achterstandsmiddelen. Richting scholen is al gecommuniceerd dat er ook in het schooljaar 2022/2023 middelen beschikbaar komen. Hierbij is nog geen indicatief bedrag per school genoemd. De middelen zijn bewust op de aanvullende post (AP) gereserveerd en nog niet aan de OCW-begroting en de bijbehorende begrotingsartikelen primair en voortgezet onderwijs toegevoegd. Dit heeft als reden dat de inzet en verdeling van deze middelen voor het tweede schooljaar op basis van de meest actuele informatie over de effectiviteit van de maatregelen en de stand van de achterstanden kan worden herijkt. Zo is dit ook in de Kamerbrief over het NP Onderwijs opgenomen.³

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/05/21/nadere-uitwerking-nationaal-programma-onderwijs>

Formatievraag mbo

Is iets bekend over de effectiviteit van de invoering van het bindend studieadvies in het mbo?

Gelet op de recente invoering en de coulance-maatregelen die golden i.h.k.v. de coronacrisis, is nog weinig bekend over de werking en effectiviteit van het BSA in het mbo.

De werking van het BSA is onlangs geëvalueerd door KBA^{1 2}, deze evaluatie had betrekking op studiejaar 2019-2020, dit was het tweede jaar waarin het BSA werd gebruikt. Als gevolg van de coronacrisis heeft de minister van OCW in studiejaar 2019-2020 opgeroepen rekening te houden met persoonlijke omstandigheden van studenten. Voor studiejaar 2020-2021 is door de minister opgeroepen af te zien van het toepassen van het BSA. Hierdoor is de werking van het BSA nog niet duidelijk. Uit de evaluatie van KBA komen de volgende observaties:

- Uit de evaluatie onder instellingen blijkt dat het BSA bijdraagt aan een goede studievoortgangbegeleiding van studenten. Instellingen geven aan dat het BSA in het eerste jaar eraan bijdraagt dat er minder studenten zijn die jarenlang doormodderen met een opleiding, hierover zijn nog geen concrete cijfers beschikbaar.
- De werkwijzen rondom het BSA zijn in het tweede uitvoeringsjaar redelijk ingeburgerd bij de opleidingen, maar nog niet overal.
- Er zijn geen landelijke data beschikbaar over het aantal negatieve BSA's dat in 2019-2020 is gegeven.
- De vaste termijnen van het BSA blijken onvoldoende flexibiliteit te bieden voor opleidingen waar studenten meer tijd krijgen of opleidingen die werken met een flexibele opleidingsduur of maatwerk.
- Het voornaamste onbedoelde effect van de invoering van het BSA is verzwaring van de administratieve lasten. Opleidingen zijn regelmatig nog zoekend naar een goede sluitende registratie die in tijd en complexiteit uitvoerbaar is voor mentoren en slb'ers.
- Uit de evaluatie onder de studenten blijkt dat nog niet voor alle studenten duidelijk is dat er een BSA wordt toegepast. Iets minder dan de helft van de studenten wist niet dat ze in hun eerste jaar een BSA zouden krijgen.

¹ KBA Nijmegen: Evaluatie en monitoring wet vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht mbo

² Deze evaluatie en beleidsreactie zijn nog niet verzonden aan TK

Overzicht maatregelen Nationaal Programma Onderwijs per sector (in miljoene 2021)	Gerealiseerd of in uitvoering (heel)				Juridisch verplicht		Niet juridisch verplicht, wel indicatief toegezegd		Cumulatief
	2021	2022	2023	2024 t/m 2027	2022	2023			
Primair Onderwijs (artikel 1)									
<u>Maatregelen korte termijn po</u>									
Uitbreiden IOP-subsidie vve en po	80								80
Uitbreiden regeling Extra handen voor de klas	102								102
Extra nieuwkomersbekostiging po en vo korte termijn	29								29
<u>Maatregelen middellange termijn po</u>									
Investerings voor scholen, waaronder:	602	876	29		182	113			1.802
Aanvullende bekostiging voor uitvoering schoolprogramma (incl. CN)	525	730			99				1.354
Arbeidsmarkttoelage po	55	77			55	77			265
Extra nieuwkomersbekostiging po middellange termijn	15	58	29						102
Op peil houden werkdrukmiddelen po					20	28			48
Leerlingen in het VSO die vertragings hebben opgelopen	7	10			7	8			33
Investerings voor gemeenten	44	98	46						188
Organisatie, onderzoek, monitoring en uitvoering	22	1	6		17	6			52
Totaal primair onderwijs	880	975	81	0	199	119			2.253
Voortgezet Onderwijs (artikel 3)									
<u>Maatregelen korte termijn vo</u>									
Uitbreiden IOP-subsidie vo	70								70
Uitbreiden regeling Extra handen voor de klas vo	56								56
Ondersteuning/begeleiding examenkandidaten vo	37								37
Subsidieregeling capaciteitentest brugklas en tweede klas vo	10								10
<u>Maatregelen middellange termijn vo</u>									
Investerings voor scholen, waaronder:	682	407	6		87	33			1.215
Aanvullende bekostiging voor uitvoering schoolprogramma (incl. CN en PRO)	659	150			64				873
Arbeidsmarkttoelage vo	23	33			23	33			112
Extra nieuwkomersbekostiging vo middellange termijn		112							112
Subsidieregeling capaciteitentest brugklas en tweede klas vo		10	6						16
Subsidieregeling heterogene brugklassen		102							102
Investerings voor gemeenten	29	63	29						121
Organisatie, onderzoek, monitoring en uitvoering	22	12	10		7	0			51
Totaal voortgezet onderwijs	906	482	45	0	94	33			1.560
Middelbaar Beroepsonderwijs (artikel 4)									
Aanvullende bekostiging hogere studentenaantallen mbo	90								90
Corona-enveloppe	54	170							224
Aanpak jeugdwerkloosheid nazorg		11							11
Praktijkleren	79				67				146
Gelijke kansen alliantie	6				13				19
Uitbreiden IOP subsidie mbo	33								33
Uitbreiden regeling extra handen voor de klas	52								52
Onderzoek, uitvoeringskosten en monitoring NPO deel mbo	5		4		10				19
Actieplan stages en leerbanen SBB		4							4
Aanpak jeugdwerkloosheid (€ 34,5 miljoen DU via SZW)		39							39
Korting 50% op tarief 2021/2022 voor alle studenten	14	30							44
Totaal middelbaar beroepsonderwijs	334	254	4		89				681
Hoger onderwijs (artikel 6&7)									
<u>hbo (artikel 6)</u>									
Aanvullende bekostiging hogere studentenaantallen hbo	243								243
Corona-enveloppe	123	161							284
Extra handen voor de klas hbo	18								18
Compensatie vertraging onderzoekers hbo (eerste geldstroom)	3	3							6
Korting 50% op tarief 2021/2022 voor alle studenten - hbo	149	316							465
Totaal hbo	536	480							1.016
<u>wo (artikel 7)</u>									
Aanvullende bekostiging hogere studentenaantallen wo	156								156
Corona-enveloppe	44	40							84
Extra handen voor de klas hbo	12								12
Compensatie vertraging onderzoekers wo (eerste geldstroom)	74	74							148
Korting 50% op tarief 2021/2022 voor alle studenten - wo	112	239							351
Totaal wo	398	353							751
Hoger onderwijs totaal	934	833							1.768
Overige maatregelen									
<u>Maatregelen voor studenten</u>									
Tegemoetkoming uit SF-recht lopen BB/AB mbo/ho verlengen	15	63	52						130
12 maanden OV-kaart verlengen	-15	70	40	145					240
Lesgelden mbo	75	65							140
<u>Overigen</u>									
Onderzoek en monitoring overig	1								1
Vertraging onderzoekers (tweede geldstroom - artikel 16 OWB)	4	4							7
Kennisdeling en ontwikkeling NRO (artikel 16 OWB)	1	3							4
Apparaatskosten OCW (artikel 95)	1	1	1						2
Totaal overige maatregelen	81	205	93	145					524
Nog onverdeeld (OCW-begroting) t.b.v. NPO funderend onderwijs					585	614			1.200
Aanvullende post (rijksbegroting) t.b.v. NPO funderend onderwijs					343	360			702
Totaal Nationaal Programma Onderwijs	3.135	2.748	223	145	1.310	1.126			8.687

Samenvattende tabel in miljoenen euro's	Budget
Gerealiseerd of in uitvoering in 2021	3.135
Juridisch verplicht	3.116
Niet juridisch verplicht, wel indicatief toegezegd	2.436
Totaal NP Onderwijs	8.687